Távoli rokonok, vagy amit akartok

Az általudományos japán–magyar rokonságról

Már legalább 150 éve csörgedezik apadatlanul a magyar közgondolkodásban egy búvópatak, amelynek felbukkanása jellegzetesen valamilyen társadalmi hullámvölgyhöz köthető. **Tóth Gergely** nyújt betekintést a laikus japán–magyar rokonságeszmék izgalmas természetrajzába

VALÓSZÍNŰLEG CSAK egy kis színes városi legenda lehetett a meghökkentő hír, ami 1873-ban elterjedt Pesten. Hosszú, történelmi elzárkózása után a globális világfolyamatokba fokozatosan betagozódni kívánó, épp saját modernizációja elején álló Japán részt vett a bécsi világkiállításon, és a Bécsbe érkezett „exoticus” japán diplomáciai küldöttség, Andrássy Gyula külügyminiszterrel találkozván, rajta keresztül állítólag a következő „hivatalos” kérdést intézte a Magyar Tudományos Akadémiához: igaz-e, hogy a magyar nyelv a japán nyelv rokona? A történet később aztán további kiegészítéssel színesedett, például úgy, hogy néhányan tudni vélték, hogy a „hivatalos” japán kérdésre az akkori finnugrista nyelvészek (Hunfalvy Pál és Budenz József) direkt tagadólag válaszoltak.

WIKIMEDIA

A részben egymással is vitában lévő nyelvészek (az óramutató járása szerint, balról): Hunfalvy Pál 1885 körül, Budenz József 1880 körül, valamint Bálint Gábor 1875-ben
TÚLOLDALON: **A Japán kávéház 1931-ben. A mai Írók Boltjának helyet adó épületben 1894-ben megnyílt kávéház a nevét a japán stílusú falicsempéiről kapta**

Voltak, akik komolyan vették a városi legendát és az állítólagos hivatalos japán kérdést is. Ilyen volt például Bálint Gábor nyelvész (nem mellesleg Hunfalvy és Budenz szakmai riválisa) is, aki az 1890-es évek elejére már több mint 800 magyar alapszó társait mutatta ki a japán nyelvben – vélhetően igen szeges munkával, de kétségkívül magas fokú nyelvi leleményességgel. E munkáját a mai nyelvészek már erős távolságtartással, kritikákkal illetnék, lévén az a nyelvészeti szó-összehasonlítás szabályainak nem megfeleltethető, és csupán egy adott japán–magyar szókészlet felületes hasonlóságán alapszik. Hasonló általudományos tevékenységet tudományos végzettségtől függetlenül később aztán mások is folytattak a két világháború között, a rendszerváltozás után, sőt folytatnak ma is, az online tér különböző szegleteiben. Az ilyesfajta szóhasonlítások egyik jellemző példája szerint, mivel Japán elnevezése japánul: Nippon (日本・にっぽん), ez megfelel a magyar „nap” és „hon” szavak összevonásának, vagyis: „Naphon”, ami egyben „kiadja” a „felkelő nap” országa jelentést is.

De nemcsak a japán–magyar nyelvi rokonság témája szerepel a magyar közbeszédben az utóbbi 150 évben. Vannak, akik a japán–magyar genetikai rokonságban hisznek – bár az is igaz, hogy ők szinte teljes átfedésben vannak a japán–magyar nyelvrokonság eszméjének követőivel. Volt, aki például úgy gondolta, hogy „az ember DNS-ének egy adott hosszegységen 2–3 csavarodása van, miközben csak a magyarnak és a japánnak van 9, ami megegyező a Szíriuszról a Földre jövő fény csavarodási számával”. Néhányan egyenesen ebből vezetik le „a magyar elme, lélek, szellem kivételes voltát és kozmikus származását”. Más pedig őszintén hiszi, hogy „Mózesnek két fia volt, az egyik magyar, a másik japán”.

WIKIMEDIA

Alternatív közösség

Ahhoz, hogy a japán–magyar rokonságelméleteket, azok néha bújtatott, néha kifejezetten nyílt legitimálását, a hol kissé pszichedelikus, sokszor pedig egyenesen szórakoztató bizonyításának igényét, és minden ehhez köthető általudományos tevékenység meglehetősen komplex okait megértsük, elsősorban a jelenség hátterével kapcsolatos kérdéseket érdemes feltenni.

A kérdéseket illetően alapvetően két típust különíthetünk el. Az egyik kérdéscsoport az értelmezhetetlen kérdések – pontosabban: a nyelvészet és a genetika által tudományosan nem bizonyítható kérdések – csoportja. Ilyen típusú kérdés az 1873-as pesti városi legendában szereplő állítólagos „hivatalos” japán érdeklődés is, vagyis: van-e (nyelvi, genetikai) rokonság a magyarok és a japánok között? Lévén az elmúlt 150 évben nem született egyetlen olyan, hitelt érdemlő, valóban szakmai nyelvészeti vagy genetikai munka, amely bármilyen módon alátámasztaná a vélelmezett rokonságot, ez a kérdés e két tudomány szempontjából nem különösebben értelmezhető. Mint ahogyan a másik hasonló kérdés sem: milyen bizonyítékai vannak a japán–magyar (nyelvi vagy genetikai) rokonságnak? Kijelenthető, hogy nincsenek objektív, tudományos bizonyítékai a nyelvi vagy genetikai rokonságnak. Léteznek azonban bizonyos általudományos állításokra adott kósza cáfolatok, de ezek száma azért is olyan csekély, mert valójában nem egyszerű cáfolni absztrakt, a valóságtól elrugaszkodott, logikai bakugrásoktól sem mentes állításokat, nem utolsósorban azok megfoghatatlansága, fogalmi zűrzavarai, alapvető módszertani tévedései miatt.

Kijelenthető, hogy nincsenek objektív, tudományos bizonyítékai a nyelvi vagy genetikai rokonságnak

Valahol máshol kell tehát keresni a válaszokat a japán–magyar rokonság eszméjére. Vagyis nem az a lényeg, hogy beható vizsgálatnak vessük alá a japán–magyar rokonság tudományos próbáját, reáltörténelmét (lévén ennek nem lenne értelme), hanem sokkal inkább az, hogy egy kicsit rávilágítsunk ennek a kánonteremtő, általudományos erőfeszítésnek a céljára, eszközeire, kulturális és eszmei-politikai kontextusaira.

A mai Magyarországon kétségkívül érezhető egyfajta szubkulturális igény arra, hogy „létezzen”, a felszínen legyen a japán–magyar rokonság gondolata. Ezért mindig lesznek olyanok, akik bármikor készek bármilyen „bizonyítékot” fabri-

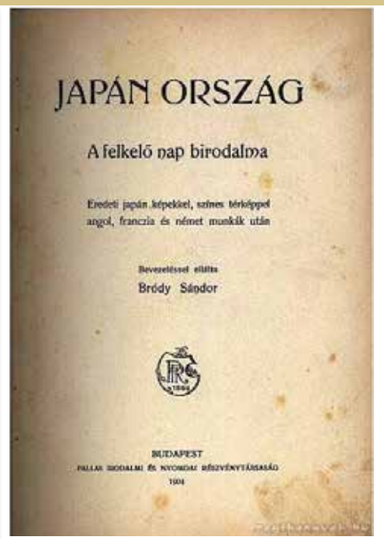

BALRA: **Japán katonák az oroszok ellen vívott háborúban, 1904**
FENT: **Bródy Sándor Japánról írott 1904-es útikönyve**

kálni a semmiből, és az sem zavarja őket, ha e tevékenységük a tudományos kutatás etikájával, annak lefektetett módszereivel köszönőviszonyban sincs. Sőt mindig lesznek fogyasztói is ezeknek a fabrikált bizonyítékoknak. E józan belátás után át kell állítanunk a vizsgálódás fókuszát a kérdésre való szélesebb rálátás érdekében. Ezen a ponton válik csak igazán izgalmassá a japán–magyar rokonságeszmékről való gondolkodás, lévén ez esetben egy multidiszciplináris kérdéscsoporttal szembesülünk, többek közt az emlékezetpolitika, a kultúrtörténet, a külpolitika, a pszichológia, a szociológia és a filozófia területeiről. Például vizsgálható az eszme keletkezéstörténete, historiográfiájának változása az idők során: vajon mi hívja elő újra és újra ezeket az eszméket egy adott társadalomban? Az is érdekes kérdés, hogy mire kellhet, mire használják ezt az eszmét adott társadalmi körökben? Feltehetjük azt a kérdést is, hogy vajon miért hisznek valakik abban, hogy ők, magyarokként, valamilyen rokonságban állnak a japánokkal? Milyen élményt ad ez nekik? Érdekes lehet még az eszmét propagálók személye: vajon kik ők? És mi köze van mindennek a Magyarországon dívó japanofiliához?

A magyarok keleti etnogeneziséről való gondolkodás immáron több mint két évszázados, de a japán–magyar rokonság eszméje igazán csak az 1890-es évektől kezd markánsabban megjelenni a közgondolkodásban (nemcsak Magyarországon, Japánban is – az elmélet japánbeli megjelenése egy külön cikket kíván). Ugyanerre az időszakra tehető a japonizmus hazai megjelenése. A japánokkal kapcsolatos általános pozitív megítélés és az oroszokkal szembeni történelmi magyar ellenérzések az 1904–1905-ös orosz–japán háború idején erősödtek fel, hogy aztán a japán győzelem után újabb lökést adjanak a japán rokonság eszméjének felbukkanásához. A rokonságról szóló elméletek szélesebb körben való terjedését egyértelműen a turanizmus szervezett keretek közötti működésének elindulása (1910) segítette. A trianoni békeszerződés megkötésekor a rokonságelméletek hangoztatása mögött ábrándos magyar gazdasági és területi remények húzódtak, ezért a két világháború között és után a magyar irredentizmus révén szintén szárnyra kaptak a rokonságelméletek. Mindenesetre kétségtelen, hogy leginkább a turanizmusban találtak tökéletes szellemi közegre a japán–magyar rokonságeszmék hirdetői, és manapság is egyértelműen ehhez az ideológiai alapforráshoz nyúlnak vissza újabb és újabb muníciókért.

Vajon miért születhettek meg egyáltalán a japán–magyar nyelvi, genetikai rokonságot támogató elméletek? Részben amiatt, mert egy adott történelmi helyzetben (jellemző módon valamilyen mélyponton) megnő az igény arra, hogy bizonyos reményt keltő, spirituális töltetű ideológiák megerősítsék a megtépázott közösségtudatot, amolyan „nemzeti pótszerként” segítsenek: dicstelen jelen helyett egyfajta dicső múltat adjanak. Ezekben a helyzetekben nem a megismerés célja lebeg az általudományos állításokat közzé tevők szeme előtt, hanem az, hogy egy önkényesen már eleve eldöntöttnek vélt ideológiai alapú kérdésben, ereszkét tákoljanak az általuk propagálni kívánt eszme alá – és ez nem egy esetben együtt jár valamilyen ellenségképzéssel is. Hasonló folyamatokat fedezhetünk fel más turanista diskurzusokban is, melyek egyfajta ellenkultúrát képeznek a pánszlávizmussal és a pángermanizmussal szemben. Ezen a ponton találkoznak az összeesküvés-elméletek a japán–magyar rokonságelméletekkel.

A millennium idején erős volt a finnugorizmus-ellenesség, ezért a magyar nyelv, a magyar nép keleti eredetének kérdése – és benne a vélt japán–magyar rokonság – így vált a nacionalista politika túszává. A nacionalizmus köti az egyént egy makroközösséghez. Míg a nacionalizmus valaha a vallás volt, ma inkább egyfajta nemzeti „flow”. A nacionalizmust sokféleképpen fel lehet fogni: ideológiaként, propagandaként, legitimációs eszközként, mozgalomként és világképként is. Felfogható ugyanakkor hétköznapi diskurzusként is, amely az azonosságról szól, és közösséget teremt, lévén az ilyen beszéd megidézi az összetartozás okait, módját és a közösnek képzelt múltat, illetve a közösnek képzelt jelent. Megadja, kielégíti az embernek a közösség és a megbecsülés utáni vágyát.

Párhuzamosan azzal, hogy a japán–magyar rokonság elmélete a nacionalista politika túszává lett, érdemes megjegyezni, hogy a tudományos elit komoly érdeklődését szinte már a keletkezése során elvesztette, ugyanakkor nyert magának egy sokkal szélesebb közönséget az idők során: az érdeklődő dilettánsok és periférián levő etikátlan áltudósok szubkultúráit, akik örömmel karolják fel és éltetik tovább az elmélet egyes elemeit. A tudományos elit által szinte már korán kiszelektált japán–magyar rokonságeszmék leszivárogtak a populáris kultúrába, és ott új életre keltek, időről-időre való megerősödésüket éppen periferikusságuknak, marginalitásuknak, a tudományosság szempontjából illegitim álláspontjuknak köszönhetik. A margón lévők pedig könnyen megtalálják egymást, saját álláspontjukat egyfajta legitim, alternatív tudománynak tekintve. E megközelítésben ez az alternatív erő feszül ellen a tudományos elit ellenük szőtt ármánykodásaival, összeesküvéseivel.

A japonizmus néhány jellegzetes műtárgya a párizsi képzőművészeti múzeum tárlatán

Miről árulkodik a turanizmus?

A turanisták (részben a szociáldarwinizmushoz is kapcsolható) felfogása szerint a történelmet – a természethez hasonlóan – a fajoknak a létfenntartásért folytatott küzdelme határozza meg, amelyben a magyarság fennmaradása úgy biztosítható, hogy a pángermán és a pánszláv fenyegetéssel szemben ősi gyökerei, tehát Kelet és a Turán vidékei felé fordulva keres magának nagyszámú s nagy hatalommal rendelkező, vérségi, leszármazási alapon igazolható szövetségest. Ebben az akár Kőrösi Csoma Sándorig visszanyúló szövetségkeresésben azután többen egészen Kínáig és Japánig is eljutottak, s a magyar és japán (később persze a sumer) nyelv hasonlóságát igyekeztek kimutatni. Hozzá kell tenni, hogy e nézetek és intézmények felbukkanásában alapvető szerepet játszottak a földrajztudósok.

WIKIMEDIA

A tudományos elit által szinte már korán kiszelektált japán–magyar rokonságeszmék leszivárogtak a populáris kultúrába, és ott új életre keltek

Zavarosban halászók

A japán–magyar rokonság éltetői és hályogkovácsai fogalmakat kevernek, tetszés szerint váltogatnak féligazságokat, bizonyos, tudományok által meghaladott nézeteket, melyeket bizonyítatlan állításokkal, kegyes hazugságokkal, a tudományosság látszatával, ezotériával, egymással nem összetartozó dolgokkal vegyítenek. Így tesznek például a nemzet, a nyelv és a genetika kapcsolatának önkényes kezelésekor, pedig a nemzet fogalma genetikailag nem értelmezhető, a nyelvi rokonságok nem jelentenek feltétlenül nemzetek közötti rokonságot, és a nemzet, mint 19. századi konstrukció és mint kulturális identitás, sem éppen nemzedékeken átívelő genetikai kérdés. Sőt maga az identitás sem eleve elrendeltetett, pláne nem értelmezhető genetikailag.

Újabban bizonyos társtudományok (főleg az archeo- és filogenetika) önmagukban érvényes részeredményeinek önkényes, a nemzeti különlegességet alátámasztó, emlékezetpolitikának „kedves” módon való interpretálása, logikai összekuszálása is megfigyelhető. A japán–magyar rokonító áltudományos elméleteknek tehát semmi köze a racionális gondolkodáshoz, sokkal inkább van köze egyfajta vallásos mélységű ideológiai hithez, ködös ezotériához. Az emberi természet pedig különösen vonzódik olyan történetekhez, amelyekben benne rejlik a valóság lehetősége, bármennyire is távol álljanak azok a valóságtól – a japán–magyar rokonságelméletben pedig ez a szempont is jelen van.

Többek között ezt használja ki a mai politikusok egy része is, beszédeik, fogadásaik, sajtótájékoztatóik, médiamegjelenéseik alkalmával, ugyanis, ha megemlítik a japán rokonság kérdését, akkor számíthatnak arra, hogy kattintásvadász cikkek, videók születnek róluk a közösségi média hálózataiban, ez pedig segíti a főleg jobboldali nemzeti emlékezetpolitika és a populizmus, valamint a nemzeti kivételesség terjesztését. Mindennek a hátterében pedig az áll, hogy Magyarországon a 2010-es évek közepétől a történettudomány körüli kultúrharc egyik új frontja nyílt meg a magyarság régmúltja körüli diskurzus kapcsán, egyfajta folyamatosan erősödő jobboldali emlékezetpolitikai

A japán művészet európai terjedésében jelentős szerepet játszó Siegfried Bing (balra) műkereskedő, gyűjtő és társasága 1899-ben

irányvonalnak köszönhetően. Ez az emlékezetpolitikai kultúrharc nagyon is jól érzi magát a zavaros vizekben, mert itt tudja a leginkább a saját szája íze szerint alakítani általános tudományos eszméit és kihasználni a téma meghökkentő, kattintásérzékeny mivoltát. A japán–magyar rokonság propagálása a magyar médiában egy olcsó, könnyen hozzáférhető eszköz néhány magyar politikus kezében, amellyel pillanatok alatt hergelhetőek fel egymás ellen újra és újra a Kelet–Nyugat dichotómia mentén kettéváló közvélemény alakítói és résztvevői.

Mivel a japán–magyar rokonságot nem tekinthetjük tudományos realitásnak, sokkal inkább valamiféle kulturális – vagy ha úgy tetszik, irodalmi – hagyománynak, az egyetlen igazság, ami az elmélet kapcsán elmondható, hogy az létezik. Nevezhetjük ezt egyfajta mítosznak is. A mítoszokat pedig a mindenkori hatalmak mindig is saját maguk vagy bizonyos nemzeti tudatok legitimizálására, azok ideológiai pilléreiként használták fel, elég csak a középkori krónikákra gondolnunk. Ugyanakkor, ami a néperedetet illeti, a mítoszoknak mindig is kevés közük volt a valóságos etnogenezishez. Míg a középkori Európa népei olyan fiktív „ősnépekben” tanultak meg hinni, amelyeket a késő antik történeti, geográfiai és néprajzi ismeretek középkori maradványaiból írástudóik konstruáltak meg számukra; az eredetteóriák annak arányában váltak mítosszá, ahogy a hit meggyökeresedett. Hiteles történeti mag vagy etnikai hagyomány csak kivételesen s akkor is alárendelten, többnyire jelentését vesztve maradt meg e konstrukciókban. Úgy tűnik, egyre kevésbé zavarja a japán–magyar rokonság híveit a mítosz irracionalitása, de ennek a folyamatnak is van magyarázata. Lett légyen bármennyire is irracionális egy-egy nemzeti mítosz, általában érdekes szabályszerűségre bukkanhatunk. Ha egyre nő egy nacionalista közegben az irracionalizmus nyomatéka, az ideológiai súlypont annál mélyebbre süllyed az eredetmítosz szférájába.

A japán–magyar rokonságelméletek terjedésének, és újbóli fel-felbukkanásainak kedvezett az is, hogy a fent említett kultúrharccal szinte párhuzamosan indult el egy külpolitikai váltás Magyarországon, „Keleti nyitás” elnevezéssel. Ennek során Magyarország tulajdonképpen szakított mindenfajta értékalapú külpolitizálással, és a fő vezérelv a külgazdaság motorjának pörgetése lett. Lévén nem létezik erre vonatkozó átfogó kutatás, nehezen lehetne megválaszolni azt a kérdést, hogy vajon a japán rokonság diplomáciai szuggerálásával járnak-e egyértelműen forintosítható előnyök az ország számára. Az viszont biztos, hogy a japán befektetések minden valószínűséggel nem a japán–magyar rokonság elméletének origójából születnek, és az is biztos, hogy meglepően bőkezű támogatások és kedvezmények várnak minden japán nagybefektetőt Magyarországon, miközben a Japánnal folytatott külkereskedelem egyenlege kórosan deficites. Ha lenne rokonság, és ha ez valóban forintosítható lenne, abból mindkét félnek jól kellene kijönnie, ez pedig nem igazán látható a japán–magyar külkereskedelmi üzletekben.

Érdekes, hogy épp a „Keleti nyitás” veti fel az egyik legérdekesebb filozófiai kérdést is, a Kelet–Nyugat dichotómia mentén, melyben a magyarok kulturálisan keleti komponense áll szemben egy geopolitikai érdekű, nyugati vektorú identitással. Ezt a feszültséget a magyar külpolitika cselesen úgy oldja fel, hogy a magyar identitást szuperpozícióba helyezi, és ebből a pozícióból vár aztán ajánlatokat mind a Kelettől, mind pedig a Nyugattól, és afelé hajlik éppen, ahonnan a legjobb ajánlatokat kapja. Nemcsak gazdaságilag, hanem olykor ideológiailag is.

Talán ebből is következik az, hogy a japán–magyar rokonság propagálóinak köre nem homogén. Vannak köztük politikailag, ideológiailag (ön)gyarmatosított értelmiségiek, politikai egzisztencialisták (főleg diplomaták), az állami ideológia vezérelte etikátlan kutatók, egyetemi tanárok, jobboldali nacionalisták. De vannak amúgy kedves, lelkes emberek, ártalmatlan érdeklődők is (akiket megszédít annak a lehetősége, hogy feltárul előttük egy rég vágyott titok, valamiféle régi dicsőség fényárja, és emiatt sokan érezhetik magukat beavatott gurunak, a titkok tudójának). A sorban még ott találjuk a japán kapcsolataikból élő opportunistákat, japanofil propagandistákat is.

Ha egyre nő egy nacionalista közegben az irracionalizmus nyomatéka, az ideológiai súlypont annál mélyebbre süllyed az eredetmítosz szférájába

WIKIMEDIA

Japán öltözködés és életképek – ahogy azt az öreg kontinensen képzelték az 1880-as években

Keleti tündérország

Japán érdekes, amolyan köztes helyet foglal el a magyar Kelet-diskurzusban – része is annak, de nem is. Ennek az eurocentrikus Japán-szeretet és Japán pozitív magyar megítélése az oka. E tekintetben érdekes megvizsgálni azokat a valós utazásokon alapuló, magyar nyelvű útleírásokat, amelyeket 1869 és 1914 között adtak ki a Monarchia magyar területein. Ebből az időszakból 11 magyar nyelvű, nyomtatásban, önálló kötetek formájában megjelent japánbeli utazást is tartalmazó útleírást ismerünk. Az Európán belül ebben a korban született útleírások alapján elmondható, hogy az európaiak számára Japán először *terra incognita* (ismeretlen terület) volt, később pedig az üzleti profit forrása, az olcsó exportcikkek beszerzési helye, a művészetek Mekkája, az erotika hazája lett. Az idő múlásával olyan fogalmak is társultak Japánhoz, mint a tanulékony diák, a katonai nagyhatalom.

Az első világháborúig Japánban járt magyar utazók írásaiban felfedezhetünk néhány közös elemet a japánok jellemzésében. Japán a távol-keleti országok közül a leginkább vágyott úticél volt a magyar utazók számára, akik kezdetben úgy tekintettek rá, mint egy elbűvölő tündérországra, ahol barátságos játék nép él. Idővel, az orosz–japán háború és a nyugati fejlődést, ugyanakkor nagyon félteték az új Japánt a modernizálódás, nyugatiasodás következményeitől.

A japánok iránti kelet-európai közhangulat az 1860-as évek végétől folyamatosan változóban volt, részben amiatt is, mert Nyugat-Európában elindult egy művészeti origójú japán divat (japonizmus), mely bizonyos japán motívumokból, technikákból merített friss inspirációkat, nem egy izgalmas, új művészeti irányzatot létrehozva (szecesszió, art nouveau, art deco, impresszionizmus). A Monarchia magyar felén a századfordulón ezzel egy időben egy jellegzetesen kereskedelmi origójú japán divat is kialakult az élet számos területén. Japánnal szinte bármit el lehetett adni akkoriban, például szinte garantált kasszasiker volt lényegében bármilyen japán témájú színdarab. A magyarországi japánszeretet az első világháború után felerősödött, hogy aztán több metamorfózison átesve, a turanizmus elméletének egyik leggyengébben pislákoló szellemi lámpásaként vonzza magához a japán–magyar nyelvi és etnikai rokonságban hívő csodabogarakat. Japán a 21. század Magyarországán – ahogy általában Európán belül is – a „szeret, nem szeret” dichotómia szinte kizárólag pozitív tartományú narratíváiban jelenik meg. Jellemző, hogy a Japánról szóló diskurzusok feltétel nélküli általános szeretetbe és hermetikus, kritikamentes prekoncepciórendszerbe kerülnek, amelyekben az ezoterikus-okkult jegyeket bőven magukon hordozó, áltudományos japán–magyar rokonságelméletek is jó táptalajra találnak.

Kelet-Európa japanofilsága önmagában is egy igen furcsa jelenség, melyben Japán nem más, mint egy olcsón és könnyen hozzáférhető eszköz, egonövelés azért, hogy néhányan saját státuszukat, létélményüket, mindennapjaik szürkeségét emeljék, és hogy Japán, mint téma által, maguk is érdekesebb, színesebb egyéniségekké válhassanak. Ebben a megközelítésben Japán a kelet-európai lét „élet-ízesítője”, ami által még egy középszerű, félperifériás kelet-európai létből is emelkedettebb létélmény lesz – de legalábbis finomabb, csillogóbb, jobb, mint eredetileg volt. És mivel a japanofil kelet-európai ember mélyen megéli ezt az emelkedettebb létélményt, Japánnal szemben jellegzetesen erős érzelmeket – vonzalmat, szerelmet, tiszteletet és hálát – érez, és bármit válogatás nélkül elfogad, ha az beleillik a japanofil narratívába. Így fogadják el a magyar japanofilok is szinte kritikátlanul a legirracionálisabb japán–magyar rokonságelméleteket is.

Adódik a kérdés, hogy vajon képesek leszünk-e objektivizálni a jelenleg csupán prekoncepciókkal és felületes ismeretekkel teli japán-képünket, nem is beszélve önképünkről? Képesek leszünk-e reflektálni saját percepcióinkra másokkal kapcsolatban, kialakul-e az igény bennünk a másokkal való kapcsolatunk hátterének és mozgatórugóinak értő megismerésére? Ha az elmúlt 150 évben a japánok vonatkozásában ez nem is igazán ment, még reménykedhetünk abban, hogy az elkövetkezendő 150 évben talán sikerülni fog. ■

Tóth Gergely japanológus